

Presenting a paradigmatic model of the role of sports diplomacy in the development of sports tourism

Ali Iranpour Mubarake

Ph. D. student in Sports Management, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Iran

Jamshid Hemti *

Assistant Professor, Department of Sports Management, Behbahan Branch, Islamic Azad University, Behbahan, Iran

Mohammad Jalilvand

Assistant Professor, Motor Behavior Department, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran

Gholamreza Khaksari

Assistant Professor, Department of Sports Management, Hamadan Branch, Islamic Azad University, Hamadan, Iran

Abstract

The purpose of the research is to provide a paradigm model of the role of sports diplomacy in the development of sports tourism. The current research method is of mixed type (qualitative-quantitative). Also, from the point of view of the systematic analytical structure, from the point of view of the process strategy, from the point of view of the application goal. The statistical population of this research in the qualitative section includes managers of the Ministry of Sports and Youth, representatives of the Islamic Council (sports faction), heads of sports federations, managers of the country's cultural heritage, handicrafts and tourism organization, members of the Sports Tourism Commission of the National Olympic Committee, managers of the Iran Tourism Organization. and tourism, members of the Sports Tourism Association, Federation of Public Sports, professors of political science and international relations, professors in the field of sports and leisure, and experts and researchers in this field. The questionnaire consists of two separate parts. In the first part of the questionnaire, the demographic characteristics of the statistical sample of the research have been evaluated, and in the second part of the questionnaire, the main variables of the questionnaire include 98 items. The data collected in the qualitative section in the form of interviews in order to design a paradigmatic model of the role of sports diplomacy in the development of sports tourism, including 6 questions, were written and after initial coding, concepts were extracted. After the completion of the interviews, a deeper study of the theoretical foundations and previous research was carried out. In order to combine the past concepts, the researcher's experiences and the opinions of the experts and finally identify the main components. In the inferential analysis of the findings from SPSS software, version 24) and due to the non-normality of the distribution of most of the research variables (the results of the Kolmogorov-Smirnov test), Smart PLS version 3 software was used to model and measure the multiple relationships of the research variables. All hypotheses were tested at $p \leq 0.5$ level. The results of the research show that the analysis of the consequences of sports diplomacy and its role in the development of sports tourism reveals important issues regarding international relations. From peace and friendship between governments and nations to unity and national identity and all-round development of the country and even the negative side. Sports diplomacy and its role in the development of sports tourism in today's world is one of the important tools that governments use to achieve their goals.

Key words: sports diplomacy, sports tourism, paradigm model.

* Corresponding Author: E-mail: jamham@gmail.com

How to Cite: Iranpour Mubarake A, Hemti J, Jalilvand M, Khaksari Gh. Presenting a paradigmatic model of the role of sports diplomacy in the development of sports tourism, Journal of Innovation in Sports Management, 2025; 4(1):89-107.

ارائه مدل پارادایمی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی

دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران	علی ایرانپور مبارکه
استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد بهبهان، دانشگاه آزاد اسلامی، بهبهان، ایران	جمشید همتی*
استادیار گروه رفتار حرکتی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی همدان، ایران	محمد جلیوند
استادیار گروه مدیریت ورزشی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران	غلامرضا خاکساری

چکیده

هدف از پژوهش ارائه مدل پارادایمی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی است. روش پژوهش حاضر از نوع آمیخته (کیفی - کمی) می باشد. همچنین از نظر ساختار تحلیلی سیستماتیک، از حیث استراتژی فرآیندی، از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی شامل مدیران وزارت ورزش و جوانان، نمایندگان مجلس شورای اسلامی (فراکسیون ورزشی)، روسای فدراسیون های ورزشی، مدیران سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور، اعضای کمیسیون گردشگری ورزشی کمیته ملی المپیک، مدیران سازمان ایرانگردی و جهانگردی، اعضای انجمن گردشگری ورزشی، فدراسیون ورزش های همگانی، اساتید علوم سیاسی و روابط بین الملل و اساتید حوزه ورزش و اوقات فراغت و متخصصان و پژوهشگران این حوزه هستند. پرسشنامه شامل دو بخش مجزا است. در بخش اول پرسشنامه ویژگی های جمعیت شناختی نمونه آماری پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفته است و بخش دوم پرسشنامه، متغیرهای اصلی پرسشنامه شامل ۹۸ گویه است. داده های جمع آوری شده در بخش کیفی به صورت مصاحبه به منظور طراحی الگوی پارادایمی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی، شامل ۶ سوال نوشته شده است و بعد از کدگذاری اولیه، مفاهیم استخراج شدند. پس از اتمام مصاحبه ها اقدام به مطالعه عمیق تر مبانی نظری و تحقیقات پیشین شد. تا از ترکیب مفاهیم گذشته، تجربیات پژوهشگر و نظرات صاحب نظران و نهایتاً شناسایی مؤلفه ها اصلی اقدام شد. در تجزیه و تحلیل استنباطی یافته ها از (نرم افزار SPSS، نسخه ۲۴) و به دلیل غیرطبیعی بودن توزیع اکثر متغیرهای پژوهش (نتایج آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف) مدل پابی و سنجش روابط چندگانه متغیرهای پژوهش از نرم افزار Smart PLS نسخه ۳ استفاده شد. کلیه فرضیه ها در سطح $p \leq 0/05$ آزمون شدند. نتایج تحقیق نشان می دهد که تحلیل پیامدهای دیپلماسی ورزشی و نقش آن در توسعه گردشگری ورزشی مسائل مهمی را در باب روابط بین الملل آشکار می کند. از صلح و دوستی بین دولت ها و ملت ها گرفته تا وحدت و هویت ملی و توسعه همه جانبه کشور و حتی بعد منفی. دیپلماسی ورزشی و نقش آن در توسعه گردشگری ورزشی در جهان امروز، از جمله ابزار مهمی است که دولت ها برای رسیدن به اهداف خود از آن بهره برداری می کنند.

واژه های کلیدی: دیپلماسی ورزشی، گردشگری ورزشی، مدل پارادایمی.

* نویسنده مسئول: E-mail: jamham@gmail.com

ایرانپور مبارکه علی، همتی جمشید، جلیوند محمد، خاکساری غلامرضا، ارائه مدل پارادایمی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی، فصلنامه نوآوری در مدیریت ورزشی، بهار ۱۴۰۴، ۴(۱): ۸۹-۱۰۷.

مقدمه

ورزش، یکی از ملزومات اساسی زندگی اجتماعی امروز و از عرصه‌های بسیار مهمی است که حکومت‌ها، افراد و سازمان‌های بین‌المللی با آگاهی کامل از ابعاد سیاسی و اجتماعی آن، همواره تمایل داشته‌اند تا از آن برای دستیابی به اهداف مدنظر خود بهره برداری کنند (التیامی‌نیا و محمدی^۱، ۲۰۱۶). به عبارت دیگر، موفقیت در میدان‌های بین‌المللی به دلیل ایجاد حس غرور ملی، ظرفیت سوددهی اقتصادی از طریق میزبانی رویدادهای مختلف و همچنین کاربرد دیپلماتیک آن ارزشمند است (گرین و هولیان^۲، ۲۰۰۸) از این رو بسیاری از کشورها در تلاش‌اند تا با برنامه ریزی، ورزشکارانی را آماده کرده و روانه مسابقات کنند که موفقیت آن‌ها را در رویدادهای بزرگ تضمین کند (شعبانی بهار و همکاران^۳، ۲۰۱۵) در واقع، از انگیزه‌های دولت‌ها برای حمایت از ورزش و به نوعی دخالت و راهبری آن را باید در این موضوع دید که موفقیت یک کشور در عرصه ورزشی می‌تواند برای آن کشور در عرصه بین‌المللی نیز اعتبار و حیثیت ایجاد کند (زرگر^۴، ۲۰۱۶) به طوری که حضور ورزشکاران کشورهای مختلف در میدان‌های ورزشی، اظهارنظر درباره باخت‌ها و بردها در مسابقات مهم جهانی و بین‌المللی، نشانه‌های بارز این اهمیت است (خداداد و کریم‌نیا^۵، ۲۰۱۷) بنابراین با افزایش چشمگیر نقش ورزش، پیشرفت در زمینه ورزش به یکی از اولویت‌های راهبردی برنامه ریزان در کشورهای مختلف دنیا تبدیل شده است (سجادی و همکاران^۶، ۲۰۱۲) توجه روزافزون کشورها به درخشش ورزشی در سطح بین‌المللی و حضور قدرتمند ورزشکاران کشورها در رقابت‌های بین‌المللی و قاره‌ای و کسب مدال‌های قهرمانی در بین کشورهای مختلف جهان، بر افکار عمومی جهانی و صحنه سیاست بین‌المللی تأثیر گذار است و می‌تواند بسترساز ایجاد ارتباطات و روابط بین فرهنگی، سیاسی و اقتصادی بین کشورهای جهان باشند، نقش ورزش در روابط بین‌الملل و توسعه ملی نشان دهنده معنا و اهمیت

سیاسی ورزش در بسیاری از جوامع است. رویدادهای بزرگ ورزشی از جمله المپیک، جام جهانی فوتبال، بازیهای قاره‌ای می‌تواند در جلب توجه میلیون‌ها انسان در سراسر جهان و توسعه گردشگری ورزشی موفق باشند (گریکس^۷، ۲۰۱۳)؛ به طوری که شمارش مدال‌های طلا در المپیک دقیقاً به این علت مهم است که این شمارش به سنجش مشروعیت سیاسی و مدنی‌سایون کشورها مربوط می‌شود (رونی^۸، ۲۰۱۲). به منظور مفهوم‌سازی و چهارچوب بندی دیپلماسی ورزشی در نظام جمهوری اسلامی ایران، در ابتدا به مفهوم دیپلماسی، دیپلماسی عمومی و در نهایت دیپلماسی ورزشی می‌پردازیم. اگر دیپلماسی سنتی « فن مدیریت تعامل با جهان خارج» توسط دولت‌ها، در نظر گرفته شود (ابوالحسن شیرازی^۹، ۲۰۱۸)، پس دولت‌ها ابزارها و سازوکارهای متعددی را برای اعمال این مدیریت می‌توانند به کار بگیرند. با توجه به گسترش جهانی شدن، ابزارهای دولت‌ها نیز برای پیشبرد اهداف و منافع بین‌المللی شان در طول زمان تغییر کرده است. در واقع، یکی از مهم‌ترین مسائل مدیریت یک کشور، به کارگیری ابزار و ظرفیت‌های موجود برای تأثیر بر افکار عمومی و دولت‌های کشورهای دیگر است (آژدری، و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۸). بر این اساس، دیپلماسی نیز متحول شده و شکل تازه‌ای یافته است (امینی و انعامی^{۱۱}، ۲۰۱۳) « دیپلماسی عمومی» تعبیری است که به دلیل جهانی شدن وضعیت قدرت به وجود آمده است (قربانی^{۱۲}، ۲۰۱۳). در واقع، برای ایجاد فضایی در افکار عمومی کشور یا کشورهای هدف استفاده می‌شود. با توجه به این تعاریف، ورزش و رویدادهای ورزشی زیر چتر دیپلماسی عمومی قرار می‌گیرد و یکی از آن ابزارهایی است که در اختیار دولت‌ها قرار دارد. در دیپلماسی ورزشی از افراد و رویدادهای ورزشی برای مشارکت دادن، آگاه کردن و خلق تصویری مطلوب در میان مردم و سازمان‌های خارجی و شکل دادن به ادراکات آن‌ها استفاده می‌شود؛ به شکلی که به تسهیل انتقال اهداف سیاست خارجی دولت منجر شود

⁷ Grix

⁸ Rooney

⁹ Abolhassan Shirazi

¹⁰ Azhdari et all

¹¹ Amini & Anami

¹² Ghorbani

¹ Eltiami & Mohammadi

² Green & Hollian

³ Shaabani Bahar et all

⁴ Zargar

⁵ Khodadad & Karimnia

⁶ Sajjadi et all

شکل گرفت؛ از این رو، با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که دیپلماسی ورزشی در جهان امروز از جمله ابزارهای مهمی است که دولت‌ها برای رسیدن به اهداف خود از آن بهره‌برداری می‌کنند. درباره وضعیت دیپلماسی ورزشی کشور، تاحدودی شاهد روند روبه رشدی هستیم، ولی همچنان با فقدان فرایندی نظاممند و سازمان یافته مواجه هستیم؛ بنابراین سازمانهای متولی ورزش کشور نیازمند اتخاذ تدابیر الزم هستند تا از طریق توسعه دیپلماسی ورزشی، بهبود روابط صلح آمیز با کشورهای دیگر در سطوح منطقه، قاره و جهان حاصل شده و این امر باعث ارتقای تعاملات بین‌المللی شود. عابدی و دوستی (۱۴۰۱) پژوهشی با عنوان نقش کارکردهای اجتماعی دیپلماسی عمومی در گردشگری ورزشی ایران انجام دادند و بیان نمودند که امروزه تعاملات اجتماعی نقش مهمی در سیاست کشورها دارد. ورزش یکی از ابزارهای صلح‌آمیز برای امور بین‌المللی بوده که کشورها می‌توانند با استفاده از آن به تقویت روابط در سراسر جهان اقدام نمایند و از لحاظ تاریخی از ورزش و جذابیت آن به‌عنوان یک روش برای پیشبرد برنامه‌های سیاسی استفاده نمایند؛ بنابراین پژوهشگر بر آن شد که به بررسی نقش کارکردهای اجتماعی سیاست در ورزش و گردشگری ایران بپردازد. این پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی انجام شد و داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شدند براساس یافته‌های حاصل از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، مهم‌ترین کارکردهای اجتماعی سیاست در ورزش و گردشگری ایران سه مولفه شامل سیستم‌های اطلاعاتی، زیر ساخت‌ها، وحدت و همبستگی بودند. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش پیشنهادات برای توسعه تعاملات اجتماعی و رونق رویدادهای ورزشی و گردشگری ایران ارائه شده است.

شریعتی و گودرزی^۶ (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان «مدل‌سازی ساختاری مؤلفه‌های دیپلماسی ورزشی در توسعه روابط بین‌الملل جمهوری اسلامی ایران» انجام دادند. آن‌ها مؤلفه‌های تشکیل دهنده دیپلماسی ورزشی (برندینگ و پرستیز بین‌المللی، توسعه فرهنگی، توسعه سیاسی، توسعه اقتصادی، مبارزه با انزوا و تحریم، برون

(شعبانی مقدم و فراهانی^۱، ۲۰۱۶). دیپلماسی پینگ پنگ از نمونه‌های معروف استفاده سیاسی از ورزش است که به موضوع آمریکا و جمهوری خلق چین در دهه ۱۹۷۰ مربوط می‌شود (کوبیرکی^۲، ۲۰۱۶) که در نهایت مجبور به بهبود روابط بین این دو کشور و ملاقات سران این کشورها منجر شد (ملکوتیان^۳، ۲۰۰۹). البته همان طور که تاریخ بشر هم نشان داده است، همیشه هم این گونه نیست که ورزش باعث ایجاد صلح بین جوامع شود. رویدادهایی نیز وجود داشته است که استفاده از ورزش برای اهداف سیاسی نتایج منفی به همراه داشته است. یکی از مهم‌ترین حوادث ناگواری که در عرصه ورزش روی داده است و شاید نظیر آن به این شدت دیگر تکرار نشود، مسابقه فوتبال بین دو کشور هندوراس و السالوادور بود که به جنگ فوتبال نیز معروف شد (مانت^۴، ۲۰۱۵) (تحریم برخی مسابقات ورزشی یا مسابقه ندادن با ورزشکاران کشورهای دیگر از جمله این رویدادهاست. گاهی نیز افراد از میدان‌های بین‌المللی ورزشی برای بیان اعتراض به نبود آزادی اجتماعی و حقوق برابر اقلیت‌ها در یک کشور و نیز آگاهی بخشی درباره افراد و مردم به حاشیه رانده شده در کشورها استفاده می‌کنند (محمدی^۵، ۲۰۱۸) به این ترتیب، دولت‌ها هم از دیپلماسی ورزشی برای فشار آوردن بر دیگر کشورها استفاده می‌کنند و هم از آن برای بهبود روابط و تقویت دوستی‌ها، حل مسائل و مشکلات سیاسی و در کل دستیابی به صلح و حفظ آن سود می‌برند (زرگر، ۲۰۱۶، ۲۲)؛ چرا که ورزش محیطی آماده و مناسب و عامل تلطیف‌کننده کشمکش‌ها و مدخلی طبیعی برای ملاقات‌های بین‌المللی به شمار می‌آید. در پژوهش‌های اندک انجام شده در ایران، موسوی و شفیعی (۱۴۰۱) پژوهشی با عنوان نقش دیپلماسی ورزشی در ارتقای تعاملات بین‌المللی (نظریه داده بنیاد) انجام دادند چهارچوب تحلیلی ارائه شده شامل شش منظر اصلی شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، عوامل مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها بود. پیوند بین این مقوله‌ها در قالب مدل پارادایمی پژوهش تعیین شد و نظریه نهایی

¹ Shabani Moghadam & Farahani

² Kobierecki

³ Malkotian

⁴ Munt

⁵ Mohammadi

⁶ Shariati, M., & Goodarzi

۲۰۱۳) برای بررسی بیشتر مسئله پژوهش به پژوهش‌های انجام شده در داخل کشور و خارج از آن، پرداخته می‌شود. گرامولگی^۲ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان ترسیم نقش ورزش همگانی در دیپلماسی عمومی بیان کردند که در یک سیستم روابط بین‌الملل که به سرعت در حال تغییر است، چندین دولت به ورزش به عنوان یک دارایی قدرت نرم مقرون به صرفه و پرمخاطب روی آورده اند. مداخلت ورزش برای توسعه مبتنی بر ورزش پایه به طور منظم ادعا می‌شود که روابط بین مردم را تقویت می‌کند و به توسعه اجتماعی-اقتصادی در بین گروه‌ها کمک می‌کند. واسیک^۳ (۲۰۲۲) در پژوهشی بیان کرد که نظام روابط بین‌الملل کنونی کاملاً پویا است و بسیاری از دولت‌های ایالتی را مجبور می‌کند به ورزش روی آورند. کارآمدی ابزار قدرت نرم ورزش به عنوان عنصر جدایی ناپذیر هویت ملی بیشتر برای کشوری تلقی می‌شود که در سطح بین‌المللی در ورزش شهرت خوبی دارد. ارزش‌های دیپلماسی ورزشی شامل رقابت، کار تیمی و بازی جوانمردانه است. ورزش به عنوان یک ابزار دیپلماتیک همیشه با رویدادهای بزرگ ورزشی، ورزش‌های نخبه و ورزشکاران حرفه‌ای همراه بوده است.

دیکسون و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در تحقیقی با عنوان بررسی ساختار و فرایند آغازین دیپلماسی ورزشی به این نتیجه رسیدند که ورزش و رویدادهای ورزشی همچنان نقش مهمی در تقویت و توسعه روابط دیپلماتیک بین کشورها و ایجاد صلح در جهان ایفا می‌کند. مین و چوی^۵ (۲۰۱۹) در تحقیق خود با عنوان همکاری‌های ورزشی بین دو کره؛ و نقش بیش از اندازه دیپلماسی ورزشی در کره جنوبی، به این نتیجه رسیدند که استفاده از ورزش به عنوان ابزاری دیپلماتیک بین کشورهای کره شمالی و کره جنوبی در حال گسترش است و از اوایل دهه ۱۹۶۰ به بعد، مبادلات ورزشی بین دو کره، بیشتر به عاملی اجتماعی برای همکاری‌های سیاسی شبیه بوده است. پارکز^۶ (۲۰۱۷) در مقاله خود با عنوان «ارتقای قدرت از طریق ورزش توسط دولت‌ها و انجمن‌های اروپای شرقی»

رفت از بعد تاریک، صلح و دوستی، وحدت و همگرایی ملی، تعاملات رسانه‌ای و توسعه قدرت هوشمندانه را شناسایی کردند. محمدی (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان «جایگاه ورزش در سیاست داخلی و بین‌المللی برای ایجاد صلح و دوستی» انجام داد. یافته‌ها نشان داد، ورزش می‌تواند نقش‌های مهم و راهبردی در روابط ملت‌ها و دولت‌ها در سطوح مختلف داشته باشد. راسخ و جوادی‌پور^۱ (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان «نقش ورزش و توسعه دیپلماسی ورزشی در پیشبرد سیاست‌های فرهنگی-اجتماعی و روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران» انجام دادند. آن‌ها چالش‌ها و ضعف‌های مختلف شامل نبود خط مشی‌های روشن و شفاف، فقدان آگاهی و دانش لازم را در این زمینه و نبود شناخت از ظرفیت‌های بالقوه دیپلماسی فرهنگی-ورزشی را بیان کردند. یکی از ابعاد که در صنعت گردشگری وجود دارد و بحث این پژوهش می‌باشد گردشگری ورزشی می‌باشد. عوامل مختلفی بر افزایش محبوبیت و فراگیر شدن این بخش از صنعت گردشگری تأثیرگذار بوده‌اند. از میان آن‌ها در این پژوهش به تأثیر دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران پرداخته خواهد شد. آنچه بیش از همه در عرصه دیپلماسی ورزشی خودنمایی می‌کند، سیاستگذاری در زمینه روابط بین کشورها در سراسر دنیاست. روابط بین‌المللی همچون دیگر علوم اجتماعی به جوامع شناختی تقسیم می‌شود که گستره فهمی از ساختار و پویایی نظام بین‌المللی را فراهم می‌کند و ورزش بخش مهمی از این جوامع شناختی در نظام بین‌المللی است مطالعه ادبیات مرتبط با موضوع بیانگر اهمیت و نقش مهم دیپلماسی ورزش در عرصه روابط بین‌المللی و دیپلماسی است. اما آنچه به نظر می‌رسد کمتر به آن پرداخته شده است دیپلماسی ورزشی است چرا که برخی پژوهشگران در این زمینه بر مبهم بودن دیپلماسی ورزشی در قرن ۲۱ صحنه گذاشته‌اند.

مورای (۲۰۱۳) عقیده دارد دیپلماسی ورزشی به عنوان نوسدارو از طرف دولتمردان حمایت می‌شود، چرا که ابزاری دیپلماتیک است که می‌تواند انزوا را کاهش دهد و ثبات و امنیت را برای کشور به ارمغان آورد (مورای

² Garamvölgyi

³ Wasike

⁴ Dixon et all

⁵ Min & Choi

⁶ Parks

¹ Rasekh & Javadipour

کشورهای دارای اقتصاد نوظهور (بریک) مانند روسیه و چین با ارائه برنامه جامع و در قالب استفاده از ورزشکاران، مربیان و شرکت کنندگان ورزشی به دنبال تحقق اهداف کلان سیاسی خود در بستر ورزش هستند حال آنکه تصمیم گیران سیاسی ایران به ورزش به عنوان پدیده‌ای تفریحی نگریده و هنوز به علاقه مندی به جای ادراک از ظرفیت ورزش ایران در عرصه بین‌المللی بسنده کرده‌اند.

آنچه بیان شد و مرور تحقیقات دیگر، ضرورت و اهمیت دیپلماسی ورزش و گردشگری ورزشی بود که نشان می‌دهد این پدیده نیازمند بررسی پارامتر و مفهوم‌شناسی آن به منظور بهره‌وری بهتر است. مرور پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که کشورهای در حال توسعه به واسطه تحولات جهانی با مسائلی همچون ضعف برنامه ریزی راهبردی منسجم، ضعف ارتباطات و فقدان فرایندی منظم برای ارتقای روابط بین‌الملل مواجه‌اند و این موضوع موجب محدودیت‌هایی در رشد و ارتقای جایگاه آن‌ها از طریق ورزش می‌شود؛ از این رو صنعت و سیستم ورزش کشور نیازمند اتخاذ تدابیری برای مواجهه با این مشکلات و محدودیت‌ها است. سازمان‌های متولی ورزش کشور می‌توانند با برنامه ریزی‌های استراتژیک و منسجم و متعاقب آن موفقیت‌های ورزشی، موجب درخشش کشور در سطح جهان و بهبود وجهه بین‌المللی از طریق ورزش شوند و از طریق دیپلماسی ورزشی می‌توانند موجب توسعه صلح و ارتقای روابط کشور و قبولی میزبانی رویدادهای ورزشی و توسعه گردشگری ورزشی محسوب می‌شود؛ براین اساس، با توجه به موقعیت کنونی ایران در عرصه جهانی و درخشش تیم‌های ورزشی در عرصه‌های جهانی و المپیک و همچنین کسب کرسی‌های بین‌المللی ورزشی، نخبگان ورزش کشور می‌توانند به ارتقای جایگاه ایران در ساختار جهانی کمک کنند و باعث رشد و توسعه دیپلماسی ورزشی و در نتیجه توسعه گردشگری ورزشی شوند. به علاوه، در این زمینه تاکنون پژوهشی جامع در کشور انجام نشده است و فقدان الگو و چهارچوب جامع احساس می‌شود؛ بنابراین ضرورت دارد مطالعه‌ای کیفی با رویکرد اکتشافی در این باره انجام شود. بنا بر همین اهمیت، در این پژوهش تلاش می‌شود برخی از ابعاد مهمی که باعث توسعه دیپلماسی ورزشی و تاثیر آن بر گردشگری ورزشی می‌شوند، شناسایی شود و

نتیجه‌گیری کرد که با توجه به شیوه‌هایی که بازیگران مختلف، گروه‌ها، موسسات و دولت‌های اروپای شرقی تلاش کرده‌اند از ورزش استفاده کنند تا قدرت خود را به طور درونی و بیرونی ارتقا دهند، موضوع قدرت و ورزش فرصت‌های بسیاری را برای بررسی پویایی قدرت در تاریخ فراهم می‌کند. کوبییرکی و همکاران (۲۰۱۷) پژوهشی با عنوان «عملکرد و شکل دهی ورزشی تصویر بین‌المللی چین: در رابطه با بازی‌های المپیک پکن ۲۰۰۸» انجام داد. وی نتیجه گرفت که در المپیک پکن ۲۰۰۸ کاملاً واضح بود که جدول مدال‌های المپیک وسیله‌ای برای تقویت این پیام به مردم چین و کل دنیا بود که چین ابرقدرت است؛ بنابراین دولت چین عملکرد ورزشی را ابزاری مهم برای تقویت تصویر بین‌المللی خود می‌داند. کوبییرکی و اسروزک (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «ورزش به عنوان یک برند ملی: مطالعه کمی» به این نتیجه رسیدند که روش‌ها و سیاست‌های مختلف وجود دارد که کشورها برای شکل دادن به چهره بین‌المللی خود از ورزش استفاده می‌کنند؛ همچنان که انگلیس و ژاپن با میزبانی المپیک یکی از مهم‌ترین روش‌ها را به کار بردند. پیمان‌فر و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان راهبردهای توسعه دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران انجام دادند پژوهش حاضر با استفاده از مطالعه کیفی و مصاحبه‌های نیمه ساختار و غیر ساختارمند با صاحب نظران پرداخته است یافته‌های نشان می‌دهد ایران برای دست یافتن به توسعه یافتگی در حوزه دیپلماسی ورزشی با سه دسته چالش راهبردهای فکری، رفتاری و ساختاری روبه‌رو است. همچنین برای توسعه یافتگی به تمرکز بر راهبردهای کلان برندسازی و اعتبار بخشی، تعامل‌گرایی با جهان و توانمندسازی ظرفیت‌ها نیازمند است. نتایج این پژوهش می‌تواند به عنوان راهنمایی برای سیاست‌گذاران کلان دولت ایران در حوزه دیپلماسی عمومی قرار گیرد. شریعتی (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان مطالعه تطبیقی دیپلماسی ورزش در توسعه روابط خارجی ایران و کشورهای منتخب انجام داد هدف از پژوهش حاضر مطالعه تطبیقی دیپلماسی ورزشی در ایران و مقایسه آن با کشورهای منتخب بود. پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج نشان داد که کشورهای توسعه یافته مانند آمریکا، ژاپن، استرالیا در کنار

آثار و تبعات آن بر کلان ترین سطح تعاملات یعنی روابط بین‌المللی، تجزیه و تحلیل، مفهوم‌سازی و چهارچوب بندی شود.

روش‌شناسی تحقیق

با توجه به اینکه موضوع پژوهش طراحی ارائه مدل پارادایمی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی و بعد از آن مدل‌سازی ساختاری بود، روش پژوهش حاضر از نوع آمیخته (کیفی - کمی) (انتخاب گردید. همچنین از نظر ساختار تحلیلی سیستماتیک، از حیث استراتژی فرآیندی، از نظر هدف کاربردی بود. تحلیل محتوای کیفی بر اساس مطالعه نظام - مند کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته انجام شد. با انجام ۱۶ مصاحبه نیمه‌ساختار یافته، داده‌های مربوط به نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری شناسایی و جمع‌آوری شدند. همچنین چارچوب روش‌شناسی این پژوهش مبتنی بر اکتشاف و چارچوب - بندی مؤلفه‌های تعیین‌کننده از منابع علمی و افراد صاحب‌نظر به صورت سیستماتیک) مبتنی بر روش داده بنیاد (بود. در بخش کمی، پژوهش حاضر از نظر نوع توصیفی - همبستگی و از نظر هدف کاربردی می‌باشد که به شکل پیمایشی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی جامعه آماری شامل مدیران وزارت ورزش و جوانان، نمایندگان مجلس شورای اسلامی (فراکسیون ورزشی) روسای فدراسیون‌های ورزشی، مدیران سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور اعضای کمیسیون گردشگری ورزشی کمیته ملی المپیک، مدیران سازمان ایرانگردی و جهانگردی، اعضای انجمن گردشگری ورزشی فدراسیون ورزش همگانی، اساتید علوم سیاسی و روابط بین‌الملل و اساتید حوزه ورزش و اوقات فراغت و متخصصان و پژوهشگران این حوزه می‌باشد بودند. نمونه آماری نیز به صورت نظری، هدفمند و در دسترس تا رسیدن به اشباع نظری انجام شد. در این پژوهش از حوزه ورزش و گردشگری ورزشی) ۷ نفر (اساتید علوم سیاسی و روابط بین‌الملل (۳) نفر، مقامات اجرایی (۶) نفر و در مجموع از ۱۶ نفر نظر خواهی شد. لازم به ذکر است که ۷ نفر از مصاحبه‌شوندگان به صورت حضوری علاوه بر سمت فعلی خود که صاحب مقام اجرایی یا استاد دانشگاه بودند،

صاحب کرسی بین‌المللی نیز بودند. پس از مشخص شدن گویه‌ها و متغیرهای اثرگذار در نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی کشور، در بخش کمی جامعه آماری علاوه بر موارد اشاره شده در بخش کیفی، شامل دانشجویان تربیت بدنی و علوم ورزشی و دانشجویان علوم سیاسی و روابط بین‌الملل و ورزشکاران نیز شد. نمونه آماری بر اساس تعداد قابل کفایت جهت مدل‌سازی در نرم افزار PLS به میزان ۱۰ تا ۲۰ برابر ابعاد ترسیم شده در مدل مفهومی برآورد شد. حداقل حجم نمونه آماری به تعداد قابل کفایت بر اساس تعداد ۱۹ متغیر پنهان ۱۹۰ نفر تعیین شده است، به عبارتی بابت هر متغیر پنهان ۱۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری مشخص شده است. در نهایت از طریق نمونه‌گیری در دسترس و هدفمند، ۱۹۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت دریافت پاسخ‌های بیشتر، پرسشنامه‌ها بین ۲۹۰ نفر توزیع گردید و در نهایت ۲۸۳ پرسشنامه جمع‌آوری شد که از این تعداد ۲۷۸ پرسشنامه به طور کامل تکمیل شده بود و با توجه به این تعداد پرسشنامه تکمیل شده نرخ بازگشت آماری پرسشنامه‌ها معادل ۹۵٪ درصد بود که مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند در فاز کمی از پرسشنامه محقق ساخته که خروجی فاز کیفی بود استفاده شد. پرسشنامه شامل متغیرها و عوامل تعیین‌کننده بود و در مقیاس ۵ ارزشی لیکرت (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) تنظیم شده بود. پرسشنامه تدوین - شده جهت بررسی روایی محتوایی یا صوری در اختیار ۷ نفر از اساتید تربیت بدنی قرار گرفت. بعد از تأیید روایی محتوایی، ابتدا ابزار در یک مطالعه راهنما بین ۳۰ نفر از جامعه آماری توزیع شد، سپس از طریق روش آلفای کرونباخ، پایایی یا ثبات درونی آن با استفاده از نرم‌افزار SPSS24 محاسبه آلفا (۰/۹۱) و تأیید شد. سپس پرسشنامه‌ها در مرحله اصلی جمع‌آوری داده‌ها توزیع شد؛ و ضریب آلفای کرونباخ این مرحله (نهایی) نیز ۰/۹۵ محاسبه شد. ضریب آلفای کرونباخ نشان داد که اکثر سازه‌ها و متغیرهای مرتبط به آنها دارای ثبات درونی بسیار مناسبی هستند. در نهایت پرسشنامه پژوهش حاضر برگرفته از مطالعه کیفی (مصاحبه) و اسنادی می‌باشد. این پرسشنامه شامل دو بخش مجزا بود. در بخش اول پرسشنامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه آماری پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفته است. بخش دوم

انتقال پذیری، اطمینان پذیری و تأییدپذیری می‌باشد. در این میان، اعتبار یا باورپذیری معادل روایی در تحقیقات کمی است؛ یعنی درجه اعتماد به واقعی - بودن یافته‌ها برای شرکت‌کنندگان در پژوهش. همچنین اطمینان پذیری در یک پژوهش کیفی معادل پایایی در پژوهش‌های کمی شناخته می‌شود و به درجه بازیافت و تکرارپذیری داده‌ها توسط سایر پژوهشگران اطلاق می‌شود. در این پژوهش برای تعیین پایایی، داده‌ها توسط دو محقق کدگذاری شدند و میزان مشابهت بالا در کدهای اولیه، نشان از اطمینان پذیری مناسب تحقیق بود.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی مربوط به مشارکت‌کنندگان در مصاحبه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌های انجام شده از طریق کدگذاری سه مرحله‌ای ارائه می‌گردد. بدین منظور پس از ارائه نتایج حاصل از کدگذاری باز داده‌ها و استخراج مفاهیم و مقوله‌های فرعی، نتایج کدگذاری محوری و در نهایت نتایج کدگذاری انتخابی و چارچوب حاصل از آن ارائه می‌گردد. کدگذاری باز عبارت است از فرآیند خرد کردن داده‌ها به واحدهای مفاهیم. به عنوان یک قاعده، این فرآیند با مکتوبسازی مصاحبه آغاز و پس از آن تحلیل خط به خط متن حاصل انجام می‌شود. در این مرحله، کلمات کلیدی و عباراتی که با نظرات پاسخ‌دهندگان مرتبط بودند، شناسایی شد. این فرآیند به منظور مفهوم سازی اولیه انجام شد که شامل شناسایی مجموعه مفاهیم یا واحدهای داده‌های مربوط به تامین مالی بود. در واقع، کدگذاری باز متن مصاحبه‌ها به این شکل انجام گرفته است که در آغاز کلیه مصاحبه‌ها از فایل صوتی پیاده‌سازی شده و تنظیم گردیده و سپس مصاحبه‌ها در جملات یا پاراگراف‌های کوتاه تنظیم مجدد گردیده است. مفاهیم عبارتند از برجسب‌های ذهنی جداگانه که محقق به وقایع، حوادث و پدیده‌ها نسبت می‌دهد. بعد از مرور جملات کلیه مصاحبه در هر بخش مفاهیم استخراج گردید. در ادامه، داده‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق، به صورت باز کدگذاری شد.

پرسشنامه، متغیرهای اصلی پرسشنامه بودند که شامل بعد شرایط علی که خود شامل مشارکت‌دهی عمومی (سوالات ۱ تا ۶) و حمایت نهادی (سوالات ۷ تا ۱۰)، بعد شرایط زمینه‌ای شامل تکنولوژی (سوالات ۱۱ تا ۱۴) و بین‌المللی (سوالات ۱۵ تا ۱۸)، بعد شرایط مداخله‌گر شامل سیاسی و قانونی (سوالات ۱۹ تا ۲۵)، اقتصادی (سوالات ۲۶ تا ۲۹) و اجتماعی (سوالات ۳۰ تا ۳۳)، بعد پدیده محوری شامل دیپلماسی ورزشی (سوالات ۳۴ تا ۳۷)، بعد راهبردها شامل قابلیت‌های راهبردی ساختاری و سخت‌افزاری (سوالات ۳۸ تا ۴۱) و قابلیت‌های استراتژیک نرم افزاری (سوالات ۴۲ تا ۴۹) و بعد پیامدهای نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی شامل صلح و دوستی (سوالات ۵۰ تا ۵۳)، وحدت ملی (سوالات ۵۴ تا ۵۹)، افزایش مناسبات بین‌المللی (سوالات ۶۰ تا ۶۵)، بهبود منزلت بین‌المللی (سوالات ۶۶ تا ۷۰)، ارتقا جایگاه سیاسی (سوالات ۷۱ تا ۷۶)، توسعه تعاملات فرهنگی (سوالات ۷۷ تا ۸۰)، توسعه قدرت (سوالات ۸۱ تا ۸۴)، توسعه اقتصادی (سوالات ۸۵ تا ۸۹)، دوری از تحریم و انزوا (سوالات ۹۰ تا ۹۴) و بعد منفی (سوالات ۹۵ تا ۹۸) می‌باشد.

همچنین در فاز کیفی از دو روش مطالعه کتابخانه‌ای نظامند و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته استفاده شد. مطالعه کتابخانه‌ای: در این پژوهش، در مرحله اول و جهت بررسی مبانی و پیشینه پژوهش، مطالعه منابع علمی مانند کتاب، پایان‌نامه‌های داخلی و خارجی و مقالات داخلی و خارجی در دستور کار قرار گرفت. همچنین مطالعه اسناد و گزارش‌های اجرایی حوزه دیپلماسی ورزشی، جهت استخراج مفاهیم، شاخص‌ها، روابط و سایر مولفه‌های محتوایی و تحلیلی اثرگذار بر این متغیر صورت گرفت. مصاحبه نیمه ساختاریافته: از مصاحبه‌ها جهت تکمیل و تطبیق عوامل و روابط شناسایی شده در مطالعه کتابخانه‌ای استفاده شد. انجام مصاحبه‌ها بر اساس چارچوب تحلیلی طراحی شده از قبل صورت گرفت. قبل از انجام هر مصاحبه، مصاحبه‌های قبلی تحلیل شده و مبنای مصاحبه جدید قرار می‌گرفتند بررسی صحت و تأیید یک آزمون در تحقیقات کیفی شامل چهار معیار اعتبار،

جدول ۱: توزیع افراد مشارکت‌کننده در تحقیق در بخش کیفی

متغیر	ویژگی جمعیت شناختی	فراوانی	درصد فراوانی
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۱	۷۵.۹۳
	دکتری	۱۵	۲۵.۶
جنسیت	مرد	۱۳	۲۵.۸۱
	زن	۳	۷۵.۱۸
نوع تخصص (۷ نفر از مصاحبه‌شوندگان علاوه بر سمت فعلی خود که صاحب مقام اجرایی یا استاد دانشگاه بودند، صاحب کرسی بین‌المللی نیز بودند)	مقامات اجرایی و کارشناسان ورزش کشور	۶	۲۵
	حوزه ورزش و گردشگری ورزشی	۷	۵۰
	اساتید علوم سیاسی و روابط بین‌الملل	۳	۲۵

جدول ۲: توزیع افراد مشارکت‌کننده در تحقیق در بخش کمی

متغیر	فراوانی N	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۶۶
	زن	۹۲
وضعیت تاهل	مجرد	۱۱۳
	متاهل	۱۴۵
تحصیلات	دیپلم	۵۵۵
	فوق دیپلم	۰
	لیسانس	۸۲
	فوق لیسانس	۱۰۸
شغل	دکتری	۶۳
	مدیر / کارشناس سازمانی	۶۲
	اساتید تربیت بدنی و علوم سیاسی	۲۸
	دانشجو	۱۰۳
	ورزشکار	۶۵
رشته تحصیلی	تربیت بدنی	۱۴۷
	علوم سیاسی	۴۲
	سایر	۶۹
سابقه	۵ تا ۱۰	۸۱
	۱۱ تا ۱۵	۵۶
	۱۶ تا ۲۰	۶۲
	۲۱ سال و بیشتر	۳۱
دارای کرسی	بله	۱۳
	خیر	۲۴۵
سن	میانگین	انحراف معیار
	۴۳/۶۱	۷/۳۴

هستند. طی کدگذاری محوری، بین طبقات و طبقات فرعی ارتباط برقرار می‌شود. لازمی کدگذاری محوری آن است که تحلیل‌گر به تعدادی مفاهیم رسیده باشد و آنها را در دست داشته باشد. در این مرحله، نظریه‌پرداز داده بنیاد، یک مقوله از مرحله کدگذاری باز را انتخاب کرده و

کدگذاری محوری شامل حرکت به سوی یک سطح بالاتر از انتزاع است. که با تعیین روایت یا طبقه اصلی حاصل می‌شود که سایر مفاهیم حول آن می‌گردند. کدگذاری محوری عبارت است از تأیید مفاهیم بر مبنای روابط پویای آنها. این مفاهیم، مبنای تشکیل تئوری

شرایط علی تأثیرگذار بر نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی عبارتند از: مشارکت‌دهی عمومی و حمایت نهادی. شرایط زمینه‌ای عواملی هستند که می‌بایست برای موفقیت بهتر در اجرای این فرآیند مهیا شوند. شرایط زمینه‌ای مدل نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی شامل: عوامل تکنولوژی، بین‌المللی و سیاسی و قانونی هستند. عوامل مداخله‌گر، ویژگی‌های عمومی هستند که بر راهبردها تأثیر می‌گذارند. در این پژوهش، عوامل اجتماعی، اقتصادی به عنوان عوامل مداخله‌گر در راهبردهای مدل نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی شناسایی شدند. اقدامات و راهبردها، کنشها و فعالیت‌هایی هستند که می‌توانند در اجرای مدل نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی باشند. این کنشها و فعالیت‌ها از نوع اقدام هستند و به اجرای فرآیندها کمک می‌کنند. راهبردهای موردنیاز برای اجرای مدل نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی عبارتند از: قابلیت‌های ساختاری و سخت-افزاری و قابلیت‌های استراتژیک نرم افزاری. در نهایت، نتایج و پیامدهای مورد انتظار از اجرای مدل نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی مورد توجه است. پیامدهایی که می‌تواند در اثر اجرای فرایندها، اقدامات و راهبردهای اجرای مدل ارتقا دیپلماسی ورزش حاصل شوند. این پیامدها عبارتند از: صلح و دوستی، وحدت ملی، افزایش مناسبات بین‌المللی، بهبود منزلت بین‌المللی، ارتقا جایگاه سیاسی، توسعه تعاملات فرهنگی، توسعه قدرت، توسعه اقتصادی، دوری از تحریم و انزوا و بعد منفی. با توجه به نتایج سه مرحله‌ی کدگذاری باز، محوری و کدگذاری انتخابی، چارچوب نهایی مدل نقش دیپلماسی ورزش در توسعه گردشگری ورزشی به شرح نمودار زیر است:

در بخش کمی مؤلفه‌ها و چارچوب مفهومی برخاسته از بخش کیفی در قالب پرسشنامه و مدل ساختاری تنظیم و ارزیابی شد. یافته‌های بخش کمی شامل سه بخش توصیف متغیرها، آزمون‌های آماری و مدل‌سازی است. در جدول (۳)، آمار توصیفی شامل معیارهای تمرکز میانگین و همچنین معیار پراکنندگی انحراف معیار برای متغیرهای پرسشنامه مورد بررسی آورده شده است؛ که عامل صلح و

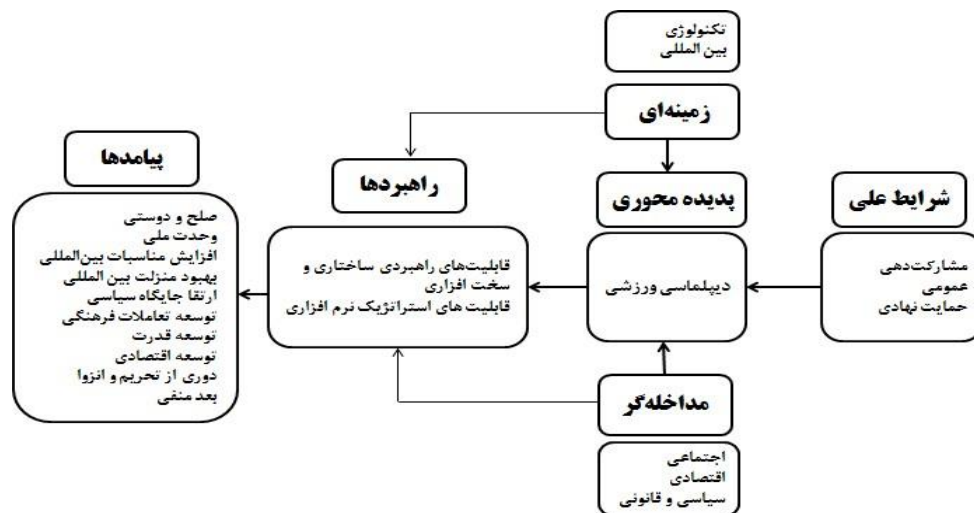
آن را در مرکز فرایند (به عنوان پدیده‌ی مرکزی) قرار می‌دهد و دیگر عوامل را به آن ربط می‌دهد. عوامل دیگر عبارتند از: "شرایط علی"، "راهبردها"، "شرایط زمینه‌ای"، "شرایط مداخله‌گر" و "پیامدها". این مرحله مشتمل بر ترسیم یک نمودار است که الگوی کدگذاری نامیده می‌شود که این الگوی کدگذاری، روابط فیما بین این عوامل را نمایان می‌کند. در این پژوهش، سعی شد با کشف این مفاهیم، درکی جامع از نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی کشور حاصل شود. به طور کلی با تحلیل‌های انجام شده در این مرحله، دستیابی به موارد زیر در ارتباط با ارتقا دیپلماسی ورزشی امکانپذیر شد: ۱) شرایط علی: شرایطی که سبب تأثیر دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ایران شده اند. ۲) شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر: شرایط خاص و عامی که بر راهبردها تأثیر می‌گذارند. ۳) راهبردها: راهبردها و استراتژی‌هایی که برای دستیابی به وضعیت مطلوب قابل اتخاذ است. ۴) پیامدها: خروجی‌هایی که با به‌کارگیری این راهبردها مورد انتظار است.

کدگذاری انتخابی

کدگذاری انتخابی، یافته‌های مراحل کدگذاری قبلی را گرفته، مقوله محوری را انتخاب می‌کند، به شکلی نظام‌مند آن را به دیگر مقوله‌ها ربط می‌دهد، آن روابط را اثبات می‌کند، و مقوله‌ها یا مفاهیمی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، تکمیل می‌کند (به نقل از استراوس و کوربین، ۱۹۹۰) با انجام مراحل کدگذاری باز و محوری محقق به مقوله دیپلماسی ورزشی به عنوان مقوله محوری دست یافت و سایر مقولات حول مقوله محوری سازماندهی شدند و مدل پارادایمی حاصل شد. مدلی که شامل شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهاست. مطابق با رویکرد فرایندی استراوس و کوربین، در کدگذاری انتخابی نتایج گام‌های قبلی به کار گرفته شد، مقوله اصلی انتخاب شد و به شکلی نظام‌مند به سایر مقوله‌ها ارتباط داده شد. بعد خلق و یا بهبود وجهه مطلوب به عنوان بعد دیپلماسی ورزشی یا پدیده محوری شناسایی شد. در این مدل، عواملی به عنوان شرایط علی مورد توجه قرار گرفت که از نظر تقدم زمانی بر پدیده محوری تأثیر علی داشتند.

پراکندگی‌شان در ۲۰ بعد، و ۹۸ کد اولیه به تفکیک شرایط علی، عوامل زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، پدیده محوری، راهبردها و پیامدها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

دوستی دارای بیشترین میانگین (۴/۲۱) می‌باشد و عامل بعد منفی دارای کمترین میانگین (۳/۷۱) می‌باشد. در این بخش، میانگین و انحراف استاندارد ابعاد و مؤلفه‌ها و کدهای اولیه پژوهش (که از واحدهای معنی مستخرج از مصاحبه‌ها شناسایی شدند) بر اساس شاخص‌های

شکل (۱): مدل پارادایمی پژوهش

جدول ۳: آمار توصیفی مربوط به مقیاس‌های پرسشنامه

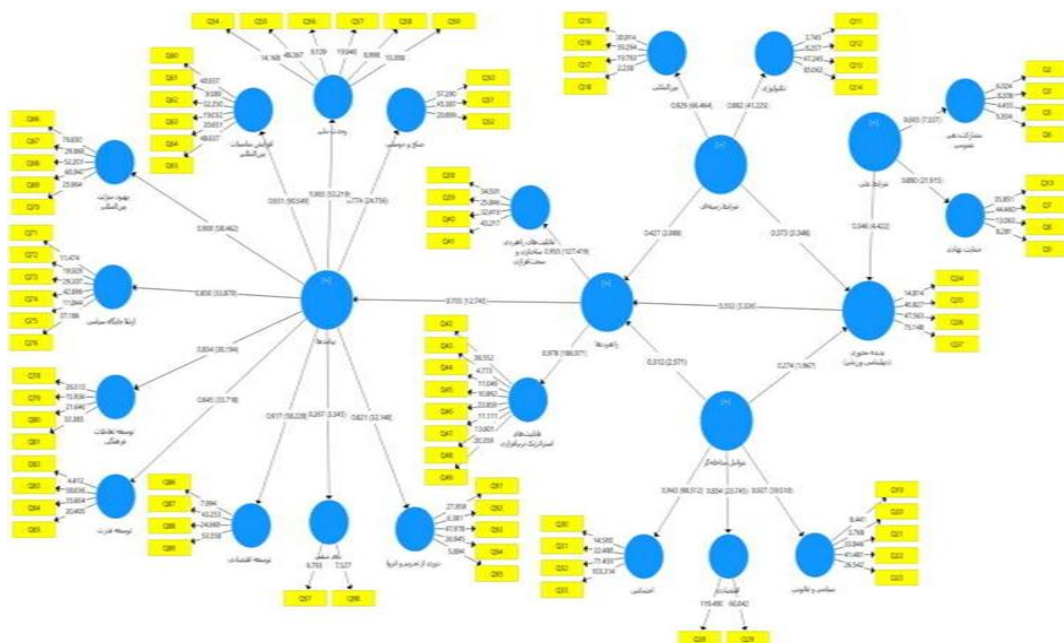
منظر	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	
شرایط علی حرفه‌ای سازی	مشارکت دهی عمومی	۹۴/۳	۹۹/۰	
	حمایت نهادی	۸۳/۳	۹۱/۰	
	تکنولوژی	۹۹/۳	۹۳/۰	
شرایط زمینه‌ای	بین‌المللی	۸۱/۳	۱۴/۱	
	سیاسی و قانونی	۶۷/۳	۸۹/۰	
	اقتصادی	۸۹/۳	۸۵/۰	
عوامل مداخله‌گر	اجتماعی	۹۴/۳	۹۴/۰	
	دیپلماسی ورزشی	۱۹/۴	۹۶/۰	
	قابلیت‌های راهبردی ساختاری و سخت‌افزاری	۱۴/۴	۱۶/۱	
پدیده محوری	قابلیت‌های استراتژیک نرم افزاری	۰۲/۴	۱۳/۱	
	صلح و دوستی	۲۱/۴	۳۷/۱	
	وحدت ملی	۹۶/۳	۴۱/۱	
راهبردها	افزایش مناسبات بین‌المللی	۹۰/۳	۳۴/۱	
	بهبود منزلت بین‌المللی	۹۱/۳	۱۹/۱	
	ارتقا جایگاه سیاسی	۰۶/۴	۲۷/۱	
	توسعه تعاملات فرهنگی	۰۵/۴	۳۴/۱	
	توسعه قدرت	۰۱/۴	۰۹/۱	
	توسعه اقتصادی	۹۴/۳	۲۶/۱	
	دوری از تحریم و انزوا	۰۴/۴	۲۳/۱	
	بعد منفی	۷۱/۳	۴۱/۱	
	پیامدها	صلح و دوستی	۲۱/۴	۳۷/۱
		وحدت ملی	۹۶/۳	۴۱/۱

جدول ۴: مقایسه و اولویت گویه‌های مربوط به شرایط علی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی ایران

منظر	مؤلفه‌ها	کدهای اولیه	میانگین	انحراف معیار
شرایط علی نقش دیپلماسی ورزشی ایران در توسعه گردشگری ورزشی	مشارکت-دهی عمومی	ارائه الگوی مناسب فردی و افراد تاثیرگذار ورزشی در سطح بین‌المللی	۳/۶۹	۰/۸۰
		آموزش ارزش‌ها و ایجاد و تقویت روحیه جوانمردی در ورزشکاران در جهت آماده‌سازی برای حضور در میادین ورزشی بین‌المللی	۳/۹۸	۱/۳۶
		اعتماد به نفس و قدرت‌طلبی و هیجان‌طلبی ورزشکاران در سطح بین‌المللی	۲/۸۲	۱/۳۹
		فرصتی برای ابراز احساسات و عقاید افراد در سطح بین‌المللی	۳/۷۳	۲/۰۲
		تجربه کردن موفقیت‌های ورزشی توسط افراد در سطح بین‌المللی (کسب مدال، کسب کرسی بین‌المللی)	۴/۱۱	۰/۹۰
	حمایت نهادی	آموزش اخلاق و نظم و جامعه‌پذیری و بهبود تعهدات اجتماعی ورزشکاران و مربیان	۳/۵۳	۰/۸۵
		میزان و نحوه حمایت دولت از ورزشکاران پایه و نخبه و افرادی که کرسی بین‌المللی دارند	۴/۳۲	۰/۹۷
		میزان و نحوه حمایت دولت از تصمیمات اتخاذ شده سازمان‌های کلان ورزشی در جهت توسعه گردشگری ورزشی در سطح بین‌المللی	۴/۲۴	۰/۸۴
		میزان و نحوه حمایت و مشارکت سازمان‌های غیر ورزشی در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با ورزش در جهت توسعه گردشگری ورزشی	۴/۲۸	۰/۹۶
		میزان تسلط به رفتارهای سیاسی مدیران و افراد فعال در سیستم روابط بین‌الملل سازمان‌های ورزشی کشور در جهت توسعه روابط بین‌الملل	۴/۰۸	۱/۱۸

طلبی و هیجان طلبی ورزشکاران در سطح بین‌المللی، کمترین میانگین (۲/۸۲) یا اهمیت را داشته است. مدل معادلات ساختاری عوامل موثر بر نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی برآزش مطلوبی ندارد.

با توجه به جدول (۴)، در شرایط علی نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی ایران؛ گویه میزان و نحوه حمایت دولت از ورزشکاران پایه و افرادی که کرسی بین‌المللی دارند، بیشترین میانگین (۴/۳۲) یا اهمیت را داشته است و گویه اعتماد به نفس و قدرت

شکل (۲): میزان ضریب اثر و ضریب معناداری (T-values) مدل نهایی پژوهش

جدول ۵: نتایج فرضیه اصلی (آزمون مدل نهایی) پژوهش

نتیجه فرضیه	P Values	T Statistics (O/STDEV)	ضریب مسیر	روابط بین هریک از عوامل
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۰۷۱/۱۸۶	۰/۹۷۸	راهبردها -> قابلیت‌های استراتژیک نرم افزاری
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۴۱۹/۱۲۷	۰/۹۵۵	راهبردها -> قابلیت‌های راهبردی ساختاری و سخت‌افزاری
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۱۲۰۷۴۵	۰/۷۰۳	راهبردها -> پیامدها
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۴۶۴/۶۶	۰/۹۲۹	شرایط زمینه‌ای -> بین‌المللی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۴۱۰۳۲۵	۰/۸۸۲	شرایط زمینه‌ای -> تکنولوژی
تائید فرضیه	۰۳۷/۰	۲۰۸۸	۰/۴۲۷	شرایط زمینه‌ای -> راهبردها
تائید فرضیه	۰۰۴/۰	۳۰۳۴۷	۰/۳۷۳	شرایط زمینه‌ای -> پدیده محوری (دیپلماسی ورزشی)
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۲۱۹۱۵	۰/۸۸۰	شرایط علی -> حمایت نهادی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۷۰۳۳۷	۰/۶۹۳	شرایط علی -> مشارکت‌دهی عمومی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۴۴۲۲	۰/۳۴۶	شرایط علی -> پدیده محوری (دیپلماسی ورزشی)
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۹۸۰۵۱۲	۰/۹۴۳	عوامل مداخله‌گر -> اجتماعی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۲۳۰۷۴۵	۰/۸۵۴	عوامل مداخله‌گر -> اقتصادی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۲۵۷۱	۰/۳۱۲	عوامل مداخله‌گر -> راهبردها
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۳۹۰۵۱۸	۰/۹۲۷	عوامل مداخله‌گر -> سیاسی و قانونی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۱۹۶۷	۰/۲۷۴	عوامل مداخله‌گر -> پدیده محوری (دیپلماسی ورزشی)
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۳۲۶/۳	۰/۳۵۲	پدیده محوری (دیپلماسی ورزشی) -> راهبردها
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۳۳۰۸۷۰	۰/۸۵۰	پیامدها -> ارتقا جایگاه سیاسی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۹۰۱۵۴۹	۰/۹۳۱	پیامدها -> افزایش مناسبات بین‌المللی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۳۳۴۵	۰/۲۶۷	پیامدها -> بعد منفی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۵۸۰۴۶۲	۰/۹۰۰	پیامدها -> بهبود منزلت بین‌المللی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۵۸۰۲۲۸	۰/۹۱۷	پیامدها -> توسعه اقتصادی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۱۹۴/۳۰	۰/۸۳۴	پیامدها -> توسعه تعاملات فرهنگی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۷۱۸/۳۳	۰/۸۴۵	پیامدها -> توسعه قدرت
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۱۴۸/۳۲	۰/۸۲۱	پیامدها -> دوری از تحریم و انزوا
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۷۵۶/۲۴	۰/۷۷۴	پیامدها -> صلح و دوستی
تائید فرضیه	۰۰۱/۰	۲۱۹/۵۳	۰/۹۰۳	پیامدها -> وحدت ملی

با توجه به نتایج جدول (۳) در بخش تحلیل عاملی تاییدی مشخص می‌شود که ابتدا در زمینه شرایط علی به ترتیب هر دو مؤلفه حمایت نهادی (۰/۸۸۰) و مشارکت‌دهی عمومی (۰/۶۹۳) دارای نقش معنی داری در تبیین شرایط علی هستند. در زمینه‌ی شرایط زمینه‌ای به ترتیب هر دو مؤلفه‌ی بین‌المللی (۰/۹۲۹) و تکنولوژی (۰/۸۸۲) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط زمینه‌ای بودند. در زمینه شرایط مداخله‌گر به ترتیب هر سه مؤلفه‌ی اجتماعی (۰/۹۴۳)، سیاسی و قانونی (۰/۹۲۷) و اقتصادی (۰/۸۵۴) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط مداخله‌گر بودند. همچنین مؤلفه‌های قابلیت استراتژیک نرم‌افزاری (۰/۹۷۸) و قابلیت‌های راهبردی

ساختاری و سخت‌افزاری (۰/۹۵۵) به ترتیب داری نقش معنی‌داری در تبیین بعد راهبردهای ارتقای دیپلماسی ورزشی ایران هستند. در بخش دیگری مؤلفه‌های افزایش مناسبات بین‌المللی (۰/۹۳۱)، توسعه اقتصادی (۰/۹۱۷)، وحدت ملی (۰/۹۰۳)، بهبود منزلت بین‌المللی (۰/۹۰۰)، ارتقای جایگاه سیاسی (۰/۸۵۰)، توسعه قدرت (۰/۸۴۵)، توسعه تعاملات فرهنگی (۰/۸۳۴)، دوری از تحریم و انزوا (۰/۸۲۱)، صلح و دوستی (۰/۷۷۴) و بعد منفی (۰/۲۶۷) به ترتیب نقش معنی‌داری در تبیین بعد پیامدهای تاثیر دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی داشتند. بر اساس تحلیل مسیر مشخص شد که شرایط علی به‌طور مستقیم دارای اثر مثبت، مستقیم و معنی‌داری بر تاثیر

با توجه به نتایج جدول (۳) در بخش تحلیل عاملی تاییدی مشخص می‌شود که ابتدا در زمینه شرایط علی به ترتیب هر دو مؤلفه حمایت نهادی (۰/۸۸۰) و مشارکت‌دهی عمومی (۰/۶۹۳) دارای نقش معنی داری در تبیین شرایط علی هستند. در زمینه‌ی شرایط زمینه‌ای به ترتیب هر دو مؤلفه‌ی بین‌المللی (۰/۹۲۹) و تکنولوژی (۰/۸۸۲) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط زمینه‌ای بودند. در زمینه شرایط مداخله‌گر به ترتیب هر سه مؤلفه‌ی اجتماعی (۰/۹۴۳)، سیاسی و قانونی (۰/۹۲۷) و اقتصادی (۰/۸۵۴) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط مداخله‌گر بودند. همچنین مؤلفه‌های قابلیت استراتژیک نرم‌افزاری (۰/۹۷۸) و قابلیت‌های راهبردی

المپیک و همچنین کسب کرسی‌های بین‌المللی ورزشی، نخبگان ورزش کشور می‌توانند به ارتقا جایگاه ایران در ساختار جهانی کمک نمایند و باعث رشد و توسعه دیپلماسی ورزشی و در ادامه رشد گردشگری ورزشی گردند. لذا با مطالعه ادبیات پژوهش در این حوزه و با توجه به فرصت‌های دیپلماتیک پیش‌رو در این زمینه، هدف از پژوهش حاضر طراحی مدل تاثیر دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی و ارائه چارچوب مدیریت راهبردی می‌باشد.

بود. بیشترین فراوانی سابقه نمونه پژوهش با ۳۱/۳۹ درصد مربوط به سابقه بین ۱ تا ۵ سال و کمترین فراوانی با ۱۰/۸۵ درصد مربوط به افرادی بود که بین ۶ تا ۱۰ سال سابقه داشتند. همچنین میانگین سن آزمودنی‌های پژوهش برابر با ۴۳/۶۱ سال و انحراف معیار ۷/۳۴ می‌باشد.

نتایج تحلیل عاملی نشان داد که ابتدا در زمینه شرایط علی به ترتیب هر دو مؤلفه حمایت نهادی (۰/۸۸۰) و مشارکت‌دهی عمومی (۰/۶۹۳) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط علی هستند. در زمینه‌ی شرایط زمینه‌ای به ترتیب هر دو مؤلفه‌ی بین‌المللی (۰/۹۲۹) و تکنولوژی (۰/۸۸۲) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط زمینه‌ای بودند. در زمینه شرایط مداخله‌گر به ترتیب هر سه مؤلفه‌ی اجتماعی (۰/۹۴۳)، سیاسی و قانونی (۰/۹۲۷) و اقتصادی (۰/۸۵۴) دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط مداخله‌گر بودند. همچنین مؤلفه‌های قابلیت استراتژیک نرم‌افزاری (۰/۹۷۸) و قابلیت‌های راهبردی ساختاری بر اساس تحلیل مسیر مشخص شد که شرایط علی به‌طور مستقیم دارای اثر مثبت، مستقیم و معنی‌داری بر نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران دارد و ۰/۳۴ تغییرات آنها را تبیین می‌کند. همچنین نتایج نشان داد که بعد شرایط زمینه‌ای بر استراتژی‌ها و نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران به‌طور مستقیم اثر مثبت و معنی‌داری دارد و به ترتیب ۰/۴۲ و ۰/۳۷ تغییرات این متغیر را تبیین می‌کند. همچنین متغیر شرایط مداخله‌گر به‌طور مستقیم اثر مثبت، مستقیم و معنی‌داری بر استراتژی‌ها و نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران دارد و به ترتیب ۰/۳۱ و ۰/۲۷ تغییرات آن را تبیین می‌کند.

دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی دارد و ۰/۳۴ تغییرات آنها را تبیین می‌کند. همچنین نتایج نشان داد که بعد شرایط زمینه‌ای بر استراتژی‌ها و تاثیر دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی ایران به‌طور مستقیم اثر مثبت و معنی‌داری دارد و به ترتیب ۰/۴۲ و ۰/۳۷ تغییرات این متغیر را تبیین می‌کند. همچنین متغیر شرایط مداخله‌گر به‌طور مستقیم اثر مثبت، مستقیم و معنی‌داری بر استراتژی‌ها و تاثیر دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی دارد و به ترتیب ۰/۳۱ و ۰/۲۷ تغییرات آن را تبیین می‌کند. همچنین اثر بعد ارتقای دیپلماسی ورزشی ایران بر راهبردهای آن مثبت، مستقیم و معنی‌دار بود به‌طوری که ۰/۳۵ درصد از تغییرات آن را تبیین می‌کنند. همچنین اثر راهبردهای تاثیر دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری ورزشی بر پیامدهای آن مثبت، مستقیم و معنی‌دار بود به‌طوری که ۰/۷۰ درصد از تغییرات آن را تبیین می‌کنند.

نتیجه گیری

به طور کلی، علی‌رغم کارکردهای شگرف در حوزه گردشگری ورزشی در ارتباطات بین جوامع، همچنان در نهادهای سیاست‌گذاری کشور این مقوله امری جدی تلقی نمی‌شود. در واقع، فقدان سیاست‌ها، خط‌مشی‌های راهبردی، عدم هماهنگی بین مجموعه نهادها، سازمانها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با ورزش، ناکافی بودن منابع مادی و انسانی در حوزه‌های مختلف ورزشی و یا انجام کارهای موازی و عدم نظارت کافی بر فعالیت‌های ورزشی از جمله مهم‌ترین نارسایی‌های ورزش کشور در سطح بین‌المللی و در نتیجه عدم تاثیر کافی دیپلماسی بر توسعه گردشگری ورزشی می‌باشند. با توجه به تغییر و تحولات بین‌المللی (جهانی‌سازی) سازمانهای ورزشی نیز همانند سایر سازمانها، در معرض تغییر و دگرگونی قرار دارند و بقاء، تداوم و توسعه آنها نیازمند درک به هنگام فرصت‌های محیطی و هماهنگی با تغییرات محیطی است. از این‌رو صنعت و سیستم ورزشی کشور نیازمند تدابیری جهت مواجهه با این مشکلات و محدودیت‌هایی است که کشور ما در ارتباط با سایر کشورها و دولت‌ها مواجه است. در حالی که با توجه به موقعیت کنونی ایران در عرصه جهانی و درخشش تیم‌های ورزشی در عرصه‌های جهانی و

شرایط مداخله‌گر بودند. در واقع، آنچه که بدیهی است، عدم توجه به این شرایط مداخله‌گر مانع از ایفای نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی می‌شود. دولت می‌تواند از ورزش برای ارتقا نشاط اجتماعی و افزایش همگرایی اجتماعی استفاده کند و از این طریق، گام بزرگی را در جهت رفع معضلات اجتماعی بردارد. در حالت کلی، ورزش در بعد فراتر به عنوان یک پدیده اجتماعی دارای ظرفیت‌های بسیاری بوده و از قابلیت نزدیک کردن کشورها به یکدیگر برخوردار است و می‌تواند باعث رشد و توسعه تعاملات در جامعه گردد.

تعاملات و رفتارهای هدفداری که تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر و زمینه‌ای حاصل می‌شوند به عنوان راهبردهای تاثیر دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی کشور مشخص شدند. مؤلفه‌های قابلیت استراتژیک نرم افزاری و قابلیت‌های راهبردی ساختاری و سخت-افزاری به ترتیب دارای نقش معنی‌داری در تبیین بعد راهبردهای تاثیر دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی کشور بودند. در خصوص قابلیت-های استراتژیک نرم افزاری یکی از مهم‌ترین عوامل، کسب کرسی‌های تاثیرگذار بین‌المللی است. در واقع، افرادی می‌توانند به عنوان نماینده در این مجامع باشند که به لحاظ شخصیت و سابقه، قابلیت تاثیرگذاری در مجامع بین‌المللی داشته باشد. چنانچه ملکوتیان (۲۰۰۹) نیز در پژوهش خود اذعان می‌دارد: نخبگان ورزشی، به عنوان تسریع‌کننده در ایجاد رابطه میان دولت‌ها عمل می‌کنند. در این خصوص، کشاورز و همکاران (۲۰۱۸) نیز پیشنهاد دادند که سازمانها و مدیران ارشد ورزش کشور باید از تمام عوامل اساسی و تاثیرگذار برای کسب کرسی‌های بین‌المللی استفاده کنند. اتخاذ دیپلماسی ورزشی جهت توسعه گردشگری پیامدهایی را به دنبال داشت. نتایج برای بارهای عاملی این بخش نشان داد که مؤلفه‌های افزایش مناسبات بین‌المللی، توسعه اقتصادی، وحدت ملی، بهبود منزلت بین‌المللی، ارتقای جایگاه سیاسی، توسعه قدرت، توسعه تعاملات فرهنگی، دوری از تحریم و انزوا، صلح و دوستی و بعد منفی به ترتیب نقش معنی‌داری در تبیین بعد پیامدهای تاثیر دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی کشور داشتند. یکی از مهمترین پیامدها، افزایش مناسبات بین‌المللی بوده که بیشترین بار عاملی را نیز در این

همچنین اثر بعد نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران بر راهبردهای آن مثبت، مستقیم و معنی‌دار بود به طوری که ۰/۳۵ درصد از تغییرات آن را تبیین می‌کنند. همچنین اثر راهبردهای نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران بر پیامدهای آن مثبت، مستقیم و معنی‌دار بود به طوری که ۰/۷۰ درصد از تغییرات آن را تبیین می‌کنند. هدف از این پژوهش طراحی مدل نقش دیپلماسی ورزشی بر توسعه گردشگری ورزشی ایران بود. روابط بین عوامل مطابق مدل مفهومی تعریف و آزمون شد. تحلیل مدل شامل دو بخش الف) تحلیل عاملی ابعاد مربوط به عوامل اصلی و ب) تحلیل مسیر روابط بین عوامل اصلی بود. در بخش تحلیل عاملی نتایج نشان داد که مؤلفه مشارکت‌دهی عمومی و حمایت نهادی به صورت معنی‌داری تبیین‌کننده شرایط علی بودند که در این بین، حمایت نهادی بیشترین نقش را در تبیین شرایط علی ایفا می‌کند. حمایت نهادی از جهات بسیاری می‌تواند بر دیپلماسی ورزش کشور اثرگذار باشد. در واقع، از طریق حمایت‌های دولتی از ورزشکاران نخبه و افراد فعال در جوامع بین‌المللی ورزشی می‌توان در جهت توسعه گردشگری ورزشی گام مهمی برداشت. پژوهش کشاورز و همکاران (۲۰۱۸) نیز صحنه بر این امر می‌گذارد که حمایت دولت از چهره‌های بین‌المللی ورزشی، باعث افزایش کسب کرسی‌های بین‌المللی می‌شود. مواردی که در این تحقیق تحت عنوان شرایط زمینه‌ای شناخته شدند شامل مؤلفه‌های تکنولوژی و بین‌المللی بود. بر اساس نتایج مربوط به تحلیل عاملی تأییدی، در زمینه‌ی شرایط زمینه‌ای به ترتیب هر دو مؤلفه بین‌المللی و تکنولوژی دارای نقش معنی‌داری در تبیین شرایط زمینه‌ای بودند. هر دو این ابعاد با در اختیار داشتن بار عاملی بالا (بالای ۰/۸۰ در هر دو ابعاد) نقش مهمی در تبیین مقوله مربوط به خود ایفا کردند. می‌توان گفت پهنه بین‌المللی از جهات بسیاری می‌تواند بر دیپلماسی ورزشی کشور اثرگذار باشد؛ در واقع در این پژوهش، بعد بین‌المللی به‌عنوان یک پیشاینده مهم ارزیابی شده است. هر چقدر تعامل سیستم ورزش کشور با نهادهای بین‌المللی بیشتر باشد، این ارتباط می‌تواند زمینه‌ساز رشد جایگاه دیپلماسی ورزشی باشد. در زمینه شرایط مداخله‌گر هر سه مؤلفه‌ی اجتماعی، سیاسی و قانونی و اقتصادی دارای نقش معنی‌داری در تبیین

داخلی، بستری برای ایجاد اشتغال، رونق بازارهای محلی، جذب ارز و ایجاد کسب و کارهای جدید و بهبود وضعیت کار در کشور می‌شود و در نهایت اینکه عرصه‌ای برای پیشرفت چشمگیر اقتصادی کشور فراهم می‌کند. این امر به خصوص به کسب میزبانی رویدادهای مهم بین‌المللی و حضور گسترده گردشگران ارتباط دارد در واقع گرفتن میزبانی رویدادهای ورزشی زمینه‌ای برای توسعه همه جانبه اقتصادی را فراهم می‌کند. ملکوتیان (۲۰۰۹) نیز در این زمینه می‌گوید: پایه رابطه بین ورزش و اقتصاد آن است که برنامه‌ریزان رویدادهای ورزشی برای تامین منابع مالی تمامی فعالیت‌های ورزشی خود، وابسته به اقتصاد هستند. از طرف دیگر سرمایه‌گذاران برای بهره‌برداری از پتانسیل اقتصادی ورزش وارد این حیطه شدند. در واقع منافع دوسویه‌ای میان ورزش و اقتصاد برقرار است. امروزه ورزشهای حرفه‌ای و علی‌الخصوص فوتبال، سود تجاری بالایی دارد و گردش حجم وسیعی از سرمایه در آن دیده می‌شود. در واقع از جمله بخش‌های پردرآمد در کشورهایی که برنامه‌ریزی صحیحی در زمینه اقتصاد ورزش دارند به شمار می‌رود. محمدی عزیزآبادی (۲۰۱۸) نیز در این باره در پژوهش خود می‌گوید: امروزه ورزشهای حرفه‌ای، در کنار اینکه جنبه رقابت و بازی را دارند، یک فعالیت تجاری هم محسوب می‌شوند. در واقع، کمیته بین‌المللی المپیک نیز در دهه‌های اخیر بر تجاری‌سازی هر چه بیشتر ورزش تاکید دارد. در واقع منافع کلان اقتصادی از جمله: جذب سرمایه‌گذار و حامیان مالی یا جذب توریسم از طریق میزبانی رویدادها و متعاقب آن رونق اشتغال و ایجاد کسب و کار جدید از طریق ورزش حرفه‌ای به وجود می‌آید. واقعیت آن است که امروزه ورزشهای حرفه‌ای و پربیننده در سطح جهان، در کنار جنبه رقابتی خود، یک فعالیت تجاری و در صورت استفاده درست برای دولت‌ها، تجارتی پولساز هم محسوب می‌شوند. پیامد مهم بعدی وحدت ملی است. در واقع دیپلماسی ورزشی و نقش آن در توسعه گردشگری ورزشی کشور باعث افزایش وحدت و تقویت ملی‌گرایی، اتحاد و ادغام اقلیت‌ها و اقوام، افزایش غرور ملی، کمک به نظم و ثبات داخلی کشور، تحکیم دولت و همراه ساختن افکار عمومی کشور با دولت می‌شود. حضور تیم‌های ملی و تماشاگران آن کشور در مسابقات بین‌المللی، عرصه‌ای

پژوهش به خود اختصاص داده است. در واقع، دیپلماسی ورزشی ابزاری برای شناسایی و معرفی کشور در عرصه روابط خارجی، ورود به گفتمان سیاسی و فراهم کردن شرایطی برای حضور دولتمردان و شخصیت‌های برجسته در عرصه بین‌المللی، کمک به ارتباط سازنده کشور با سایر کشورها، کاهش تناقضات بین‌المللی و برقراری روابط دیپلماتیک با کشورهای دیگر است. مواردی وجود دارد که نشان می‌دهد برگزاری رویدادهای ورزشی و جذب گردشگر، زمینه‌ای برای بازگشت و از سرگیری روابط دیپلماتیک بین دولت‌هایی که مدت طولانی روابط خود را قطع کرده بودند، فراهم می‌کند. رویدادهای ورزشی محیط مناسبی برای ملاقاتهای سیاستمداران کشورهای مختلف به شمار می‌رود. دیکسون و همکاران (۲۰۱۹) نیز ورزش و رویدادهای ورزشی را وسیله‌ای برای توسعه روابط دیپلماتیک بین کشورها می‌دانند. مهم‌ترین مثال در این زمینه همانگونه که ملکوتیان (۲۰۰۹) نیز مطرح کرده است، مسابقه پینگ پنگ در دهه ۷۰ میان آمریکا و چین که به دیپلماسی پینگ پنگ مشهور است، می‌باشد که تاثیر قابل توجهی برای از سرگیری روابط قطع شده میان دو کشور داشت. همچنین، به زعم زرگر (۱۳۹۴)، می‌توان به دیپلماسی کریکت اشاره کرد که در این میان بازی کریکت که ورزش مورد علاقه هر دو ملت هندوستان و پاکستان است به رغم روابط پرتنش بین این دو کشور زمینه‌ی حفظ و گسترش تعاملات دو کشور را فراهم می‌کند. در بازی‌های مقدماتی جام جهانی ۱۹۹۸ فرانسه نیز، بازی ایران و آمریکا در یک فضای دوستانه و عاری از اختلافات موجود میان دو کشور برگزار شد و حتی زمزمه‌هایی از صلح میان دو کشور وجود داشت. اما در نهایت به دلیل اختلافات بنیادی بین دو کشور، تعامل میان سیاستمداران برقرار نشد. ورزش در سطح بین‌المللی و جذب گردشگران ورزشی در کشور، عرصه‌ای برای پیشرفت و توسعه همه جانبه اقتصادی چشم‌گیر فراهم می‌کند. در حالت کلی، خاصیت ورزش این است که خارج از تفاوت‌های زبانی، فرهنگی و ایدئولوژیک و نژادی، فرصتی برای تعامل و گفتگو و ارتباط سازنده میان کشورها فراهم می‌کند. توسعه اقتصادی پیامد قابل توجه دیگری است. در واقع باعث افزایش سرمایه‌گذاری اقتصادی داخلی و خارجی کشور، زمینه‌ای برای صادرات کالاها و خدمات

برای فعالیت‌های سیاسی خود تشخیص می‌دهند و از اجتماعات بزرگ ورزشی در صحنه‌ی روابط بین‌الملل در جهت اهداف خود بهره‌برداری می‌کنند. تحلیل پیامدهای دیپلماسی ورزشی و نقش آن در توسعه گردشگری ورزشی مسائل مهمی را در باب روابط بین‌الملل آشکار می‌کند. از صلح و دوستی بین دولت‌ها و ملت‌ها گرفته تا وحدت و هویت ملی و توسعه همه جانبه کشور و حتی بعد منفی. دیپلماسی ورزشی و نقش آن در توسعه گردشگری ورزشی در جهان امروز، از جمله ابزار مهمی است که دولت‌ها برای رسیدن به اهداف خود از آن بهره‌برداری می‌کنند. در مورد گردشگری ورزشی ایران اگر چه بعد از فراز و فرودهای زیاد، به طور نسبی شاهد روند رو به رشدی هستیم ولی هنوز مسیر پرچالشی در پیش‌رو قرار دارد و دیپلماسی ورزشی همچنان ابزار حاشیه‌ای در سیاست کشورمان است و آنگونه که باید از پتانسیل‌های مرتبط با ورزش و افراد و رویدادهای ورزشی در جهت بهبود روابط دیپلماتیک و توسعه گردشگری ورزشی استفاده نشده است و استراتژی و رویکرد شفاف و برنامه‌ریزی شده در این زمینه از جانب سیاستمداران کشور وجود ندارد و هنوز دستگاه‌های ذینفع از یک نگاه جامع و استراتژیک و گام‌های اساسی و اجرای برنامه‌های راهبردی برای در نظر گرفتن نقش دیپلماسی ورزشی در توسعه گردشگری فاصله دارند و در حالت کلی با مسائلی همچون ضعف در برنامه‌ریزی استراتژیک و فقدان فرایندی سازمانیافته مواجه هستیم. دلیل این امر هم آن است که ورزش و پویای بین‌المللی مرتبط با آن در سیاست‌گذاری کشور جدی تلقی نشده است و سیاستمداران عرصه روابط دیپلماتیک کشور ایران بر خلاف سایر کشورها مانند برزیل، روسیه، چین و حتی کشور مجاور ترکیه که پیشگام جذب گردشگر در جهان است همچنان ادراک ورزشی مناسبی از قدرت دیپلماتیک ورزشکاران، داوران، مربیان و به طور کلی موقعیت ورزش ایران ندارند و به رغم استفاده ابزاری و غیرمستقیم سایر کشورها از ورزش و توسعه گردشگری در حوزه ورزش برای رساندن پیام خود به جامعه جهانی، این موضوع در دستگاه دیپلماتیک کشور ما مورد توجه لازم نیست. البته، لازم است این نکته را هم مد نظر قرار دهیم که ورزش نمی‌تواند در روابط بین کشورها به عنوان معجزه عمل کند و در نهایت تصمیم‌گیری در

برای تقویت همگرایی و وحدت ملی فراهم می‌کند. در واقع حس وطن‌دوستی افراد برانگیخته شده و از این طریق هویت ملی تقویت می‌شود. بارزترین مثالها در موضوع وحدت ملی، کشور آفریقای جنوبی است که سالها با مسئله آپارتاید درگیر بوده است و با گرفتن میزبانی جام جهانی فوتبال به خوبی توانست روند وحدت ملی خود را بهبود بخشد. و یا مثال ملموس‌تر برای ما، حضور تیم ملی فوتبال کشورمان در جام جهانی ۲۰۱۸ فوتبال روسیه و درخشش بازیکنان تیم ملی بود و با شعار "هشتاد میلیون نفر، یک ملت و یک ضربان قلب" و در جام جهانی قطر ۲۰۲۲ شعار تا پای جان برای ایران، وحدت و انسجام ملی کشورمان را بیش از پیش تقویت کرد. در واقع تیم‌های ورزشی در عرصه بین‌المللی تبدیل به نماد ملی می‌شوند و پیروزی و شکست آنها برای مردمان یک کشور اهمیت پیدا می‌کند و در اینجا است که ورزش تاثیر عمیق خود را در وحدت ملی نشان می‌دهد. در تحقیقاتی مانند محمدی عزیزآبادی (۲۰۱۸)، ملکوتیان (۲۰۰۹) و پترسن^۱ (۲۰۱۳) وحدت ملی به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار و مهم ارزیابی شده است. در واقع تیم‌های ورزشی در عرصه بین‌المللی تبدیل به نماد ملی می‌شوند و پیروزی و شکست آنها برای مردمان یک کشور اهمیت پیدا می‌کند. به بیان دیگر، تاثیر عمیق ورزش در تقویت وحدت ملی غیر قابل چشم‌پوشی است. در نهایت اینکه ورزش، یکی از واجبات اساسی زندگی اجتماعی امروز و از عرصه‌های بسیار مهمی است که حکومت‌ها، افراد و سازمانهای بین‌المللی با آگاهی کامل از ابعاد مختلف سیاسی و اجتماعی آن همواره تمایل داشته‌اند تا از این عرصه برای دستیابی به اهداف موردنظر خود بهره برداری کنند. قلمرو ورزش و سیاست روزبه روز به هم نزدیک‌تر می‌شود. به همین دلیل است که تنش‌ها و بحرانهای بین‌المللی به‌طور آشکاری بر ورزش اثر می‌گذارد و عرصه‌ی ورزش در واقع به محلی برای رقابت‌ها و رویارویی کشورها در سیستم روابط بین‌المللی درآمده است. گاهی حکومت‌ها در جهت اهداف موردنظر خود از ورزش به عنوان ابزاری در سیاست بین‌المللی خویش سود می‌جویند. گاهی نیز افراد و سازمانهای غیردولتی، عرصه‌ی ورزش را محل مناسبی

¹ Petersen

- Amini, A., & Anami Alamdari, S. (2013). Globalization of culture and the function of cultural diplomacy in foreign policy. *Strategic Quarterly*, 21(65), 393-413. (In Persian).
- Azhdari, L., Farhangi, A. A., Salehi Amiri, S. R., & Soltanifar, M. (2018). Model of Islamic Republic of Iran Public cultural diplomacy. *Culture-Communication Studies*, 18(38), 68-102. (in Persian).
- Dixon, M. A., Anderson, A. J., Baker, R. E., Baker, P. H., & Esherick, C. (2019). Management in sport for development: examining the structure and processes of a sport diplomacy initiative. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 19(3-4), 268-292.
- Eltiami Nia, R., & Mohammadi Azizabadi, M. (2016). The subordinate and accelerating role of sport in providing conditions for peace among governments. *International Political Research Quarterly*, Islamic Azad University, Shahreza Branch, 22, 149-179. (in Persian).##
- Green, M., & Hollian, B. (2008). Policy making and prioritization in the development of championship sport (R. Gharakhanloo, & E. Gharakhanloo, Trans). Tehran: National Olympic Committee of the Islamic Republic of Iran. (In Persian).
- Grix, J. (2013). Sport politics and the Olympics. *Political Studies Review*, 11(1), 15.
- Ghorbani, n. (2013). a study of the Challenges of Iranian public diplomacy in the Persian Gulf Region (Case study: Bahrain and Iraq) (Unpublished doctoral dissertation). University of Tehran, Tehran, Iran. (In Persian).
- Houlihan, B., Bloyce, D., Smith, A. (2009). "Developing the research agenda insport policy". *International Journal of Sport Policy*, 1(1), p1-12.
- Keshavarz, L. Farahani, A. & Bahramipur, B. (2018). Analysis of factors affecting the acquisition of international sports seats by Iranian representatives. *Journal of Sport Management and Development*, 7(4), 2-15. (in Persian).
- Kobierecki, M. M. (2016). Ping-Pong diplomacy and its legacy in the American foreign policy. *Polish Political Science Yearbook*, 45, 304-316.
- Kobierecki, M. M., & Strožek, P. (2017). Sport as a factor of nation branding: A quantitative approach. *The International Journal of the History of Sport*, 34:7-8, 697-712.
- Khodadad Kashi, F., & Karimnia, E. (2017). Investigating the impact of economic and social factors on countries' sports success at the Olympics (1996- 2012). *Journal of Economic Modeling Research*, (25), 43-67. (in Persian).
- Malkotian, M. (2009). Sports and Politics. *Journal of Politics*, 39(2), 301-316.
- مورد از سرگیری، ادامه و یا قطع روابط دیپلماتیک بین کشورها بر عهده سران کشورها می‌باشد و نباید سهم آرمانی و دور از واقعیت را برای دیپلماسی ورزشی در نظر گرفت، ولی در طول تاریخ و به دفعات، دیپلماسی ورزشی نقش تاثیرگذار خود را در روابط بین جوامع ثابت کرده است. از این‌رو، سازمانهای متولی ورزش کشور نیازمند اتخاذ تدابیری جهت مواجهه با این مشکلات و محدودیت‌ها هستند تا از این طریق، دیپلماسی ورزشی موجب توسعه تعاملات بین‌المللی و جذب گردشگر و توسعه گردشگری ورزشی در سطح منطقه، قاره و جهان شود.
- ### منابع
- پیمان‌فر، محمد حسین؛ الهی، علیرضا؛ سجادیپور، کاظم؛ حمیدی، مهرزاد (۱۳۹۹)، راهبردهای توسعه دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست‌وهشتم، شماره یکصد و ششم، تابستان ۱۴۰۰.
- زرگر، افشین (۱۳۹۴). ورزش و روابط بین الملل: جنبه‌های مفهومی تئوریک <https://civilica.com/doc/127966>
- شریعتی فیض آبادی، مهدی (۱۳۹۸)، مطالعه تطبیقی دیپلماسی ورزش در توسعه روابط خارجی ایران و کشورهای منتخب، فصلنامه علمی دانش سیاسی، سال پانزدهم، شماره اول (پیاپی ۲۹) بهار و تابستان ۱۳۹۸، صص ۱۴۸-۱۲۵.
- عابدی، محبوبه. دوستی، مرتضی (۱۴۰۱). نقش کارکردهای اجتماعی دیپلماسی عمومی در گردشگری ورزشی ایران، مدیریت و کار آفرینی در ورزش، دوره ۱، شماره ۱، پاییز و زمستان اسفند ۱۴۰۱، صفحه ۱۷۰-۱۵۶.
- موسوی، سیده شیما؛ شفیعی، شهرام؛ بنار، نوشین (۱۴۰۱). نقش دیپلماسی ورزشی در ارتقا تعاملات بین‌المللی (نظریه داده بنیاد)، مطالعات مدیریت ورزشی، مقاله ۴، دوره ۱۴، شماره ۷۲، خرداد و تیر ۱۴۰۱، صفحه ۱۱۵-۱۴.
- Abolhassan Shirazi, H. (2018). Cultural diplomacy and the role of friendship societies in international communication. *International Communication Quarterly*, 10(38), 938. (in Persian).

- Munt, V. M. (2015). *Game, set, match: Sports and the future of diplomacy* (Unpublished master's thesis). CUNY City College.
- Min, D., Choi, Y. (2019). "Sport cooperation in divided Korea: an overstated role of sport diplomacy in South Korea". *Sport in Society*, 22(8), pp: 1382-1395.
- Murray, Stuart. (2013). "The Two Halves of Sports-Diplomacy", *Diplomacy & Statecraft* 23 (3), p576-592.
- Mohammadi Azizabadi, M. (2018). The place of sport in domestic and international politics for peace and friendship. *Journal of Politics*, 4(40), 113-123. (in Persian).
- Parks, J. (2017). Promoting authority through sport by states and societies of Eastern Europe. *Wissenschaftliches Netzwerk, Integration und Desintegration: Zur Sozial- und Kulturgeschichte des Osteuropäischen Sports im Internationalen Vergleich*. Available at: <http://www.leibniz-ios.de> (Accessed 11 Januar 2017).
- Petersen, K. (2013), Nation building in South Africa, at: <http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/11344/1/Nation%20building%20in%20South%20Africa%20CE.pdf>.
- Rooney, P. (2012). *Sport for Development and Peace: the case of Northern Ireland*. Master of Arts-Environment, Society and Development, 1-69.
- Rasekh, N., & Javadipour, M. (2018). The role of sport and the development of sport diplomacy in the promotion of socio-cultural policies and foreign relations of the Islamic Republic of Iran. *Sport Management*. 11(2), 219-234. (in Persian).
- Shariati, M., & Goodarzi, M. (2017). Structural modeling (SEM) of the components of sport diplomacy in the development of international relations of the Islamic Republic of Iran. *New Approaches to Sport Management*, 5(16), 89-104. (in Persian).
- Shaabani Bahar, Gh. R., Erfani, N., Goodarzi, M., & Monsaf, A. (2015). Application of path analysis model to explain effective indicators of Iranian teams' sports success in international events. *Applied Research in Sport Management*, 3(3), 117-131. (in Persian).
- Shabani Moghadam, K., & Farahani, A. (2016). *Politics and international relations in sport*. Tehran: Organization of Academic Jihad Publications. (in Persian).
- Sajjadi, S. N., Mahmoudi, A., Saatchi, V., & Haji Akhundzadeh, M. (2012). Investigating the priorities and strategies for improving the judo championship of Iran from the perspective perspective. *Journal of Sport Management*, 6(2), 231-246. (in Persian).
- Zargar, A. (2016). Sport and international relations: Conceptual and theoretical aspects. *Journal of Political Science*, 11(32), 7-48. (in Persian).